מנורת המאור — ד' להגדיל ולהאדיר את המצות

השער הרביעי: להגדיל ולהאדיר את המצות ולהזהר בהן שלא לנהוג בהן מנהג בזיון. ראוי לכל ישראל לעסוק במצות בכבוד ובמורא, ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני יוצרו לשרתו. וההזהרה מבזוי המצות על שבעה דרכים.

הדרך האחת. מצד איכות עשיית המצוה. כדגרסי' במ' חולין בפ' כסוי הדם, ת"ר ושפך את דמו וכסהו בעפר, במה ששפך יכסה, שלא יכסה ברגל, כדי שלא יהיו המצות בזויות עליו. ואמרו בלולב, לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, הני מילי דרך כבוד, אבל דרך בזיון לא. שאין הכבוד למצות אלא למי שצוה בהן.

הדרך השנית. אזהרה שלא ישתמש בגוף המצוה תשמיש רשות, שלא יבזה המצוה. דתניא אמ' רב אסי, אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה.

הדרך השלישי. אזהרה מבזוי המצות מצד הגאוה וגסות הרוח, שלא יחוש על כבודו יותר מעל כבוד יוצרו. כדגרסי' בסוף כריתות ובפסחים בסוף פ' מקום שנהגו, ארבע צווחות צווחה העזרה, והצויחה הרביעית פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקא שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים. ואיבעיא לן מאן הוה עביד. כריך שיראי על ידיה והוה עוביד עבודה. ואל יתהדר ויתנשא כשיעסוק במצוה, שנא' (משלי כה, ו) אל תתהדר לפני מלך. ומיכה הנביא אמ' והצנע לכת עם אלהיך. וכל מה שהוא אדם חשוב ונכבד, יאות לו להמעיט את עצמו ולמחול על כבודו כשהוא עוסק במצוה, ואפי' הוא מלך ישראל. וחזקיה המלך ע"ה היה מוליך התינוקות על כתיפיו לבית המדרש. וגרסי' במסכת בכורים אפי' אגריפס המלך היה נוטל הסל על כתיפו. וגרסי' במ' סוכה בפ' החליל, אמרו עליו על רבן גמליאל, שהיה שמח בשמחת בית השואבה, והיה נוטל שמונה אבוקות בידו וזורקן כלפי מעלה, זורק אחת ומקבל אחת, ואין אחת מהן מגעת בחבירתה, ושהיה נועץ שני גודליו בארץ ונושק את הרצפה וזוקף, מה שאין בריה יכולה לעשות כן. וגרסי' במ' כתובות אמרו עליו על רב שמואל בר רב יצחק, שהיה מרקד לפני הכלות, ומבזה עצמו לכבוד המצוה, והיה מתבייש ר' זירא ואמ' קא מכסיף לן סבא, ובשעת פטירתו פסק עמוד האש בינו ובין העם כשהיו מוליכין את מטתו, והיו מקובלין שלא יארע זה אלא ליחיד בדורו, וכשראה ר' זירא אמ', אהנייה שוטיתא לסבא. וכל המכבד את המצות הוא מכבד את הב"ה שצוה לעשות אותן, והב"ה מכבדו, שנא' (שמואל א ב, ל) כי מכבדי אכבד וגו'.

הדרך הרביעית. שלא יקדים צרכיו על עשיית המצות, כגון האוכל והשותה קודם שיתפלל, ועליו הכתוב אומר ואותי השלכת אחר גוך. אל תקרי גויך אלא גאיך, אחר שאכל זה ושתה ונתגאה מקבל עליו עול מלכות שמים.

הדרך החמישית. המזלזל במצוה מצד שיקיל בעיניו עשייתה, כגון המזלזל בנטילת ידים, או מי שאינו מברך ברכת מזון, וגורם לו זה מיעוט אמונה ומיעוט יראת שמים שבו. שאפי' בדבר קל אינו משגיח, כ"ש בדבר קשה.

הדרך הששית. מי שמקל במצות מצד שהוא סבור להתחכם על קונו שצוה בהן. כגון שאמר, מה תועלת יש לי בשמיעת קול שופר או לישב בסוכה, או מה נזק יבא לי אם אוכל מבהמה שנמצאת סירכא בריאה שלה. ועל זה אמ' שלמה ע"ה אל תהי חכם בעיניך ירא את ה' וסור מרע, כלומר אל תתחכם על בוראך, אלא מסור עצמך לעשיית המצות ותחיה, ולא תהרהר ותאמר מה יתרון במצוה פלונית, ועל זה נאמר תמים תהיה עם ה' אלהיך. ודע כי לתועלתנו נצטוינו על המצות, שנא' (דברים ו, כד) ויצונו ה' לעשות את החוקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה. וסמוך על החכמים שקבלו המצות וצוונו לעשותם, כמו מי שמוסר עצמו ביד הרופא וסומך על דבריו, כשאומר לו אכול זה ולא תאכל זה, שתה זה ולא תשתה זה. ועל כן סמך לפסוק אל תהי חכם בעיניך, רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. היש מורד בעולם כחולה שממרה פי הרופא ומראה עצמו שהוא יותר בקי ממנו, כ"ש המתחכם על הב"ה בעשיית המצות, שנא' (ישעיהו מה, ט) הוי רב את יוצרו חרש את חרשי אדמה היאמר חומר ליוצרו מה תעשה.

הדרך השביעית. המבזה גוף מצוה שיש בה קדושה. כי יש מצות שאין בגופן קדושה, כגון שופר ולולב וציצית, ויש מצות שיש בגופן קדושה, צריך שלא יבזה אותם, ואם בלו או נשברו לא יזרוק אותם, אלא יעשה להם גניזה.